

Indhold

1. Grise som husdyr	9
Grisens udvikling og tilpasning	10
Grisens udseende	11
Grisens sanser	13
Aktivitet og døgnrytme	16
Flokmonster	18
Rangorden i flokken	20
Kommunikation	22
Relation til mennesker	23
Håndtering af grise	25
Dyreværnsloven	27
Normal og unormal adfærd	28
Rode- og beskæftigelsesmateriale	32
2. Griseproduktion i Danmark	35
Dansk griseproduktion	36
Stordriftsfordele	36
Holddrift	37
Sektionering	38
Staldafsnit	38
Multisite	40
Eksport af kød og levedyr	40
Slagterierne	43
Afrekning af slagtegrise	45
Efterbetaling	46
Bæredygtighed	46
Fodring	46
Genetik	47
Sundhed og velfærd	47
Bæredygtig indkøb	47
Genanvendelse og recirkulering	48
Teknologi	48
Forbrugerbevidsthed	48
Klimaaftryk fra grisekød	48
Den moderne forbruger	49
3. Løbe- og kontrolafdelingen	57
Soens reproduktion	58
Forbrunst	58
Egentlig brunst	58
Brunstens længde	59
Brunstproblemer	61
Brunst- og drægtighedshormoner	61
Brunst hos polte	64
Udskiftning af søer	67
Rekruttering af polte	68
Udvælgelse af polte	69
Frasortering af sogrise	70
Kernestyling	73
Indkøbte polte	73
Opstaldning af polte	74
Ormens reproduktion	75
Sæddannelse	75
Duftorner	76
Modtagelse og opbevaring af sæd	76
Intern KS	78
Udstyr til Intern KS	78
Vurdering af sæd	79
Arbejdsopgaver i løbe- og kontrolafdelingen	81
Brunstkontrol	81
5-punktsplanen	81
Reduceret 5-punktsplan	82
Inseminering af søer	82
Stimulering af soen	82
Drægtighedskontrol	86
Omløbere	87
Staldforhold i løbe- og kontrolafdelingen	88
4. Drægtighedsstalden	91
Fosterets udvikling	92
Implantation af fostrene	93
Fosterdød	95
Arbejdsopgaver i drægtighedsstalden	96
Før indsættelse	96
Ved indsættelse	96
Tildeling af rode- og beskæftigelsesmateriale	99
Huldstyring	100
Vaccination	101
Drægtighedskontrol	101
Staldforhold i drægtighedsstalden	102
Socialisering af gyltene	102
Elektronisk sofodring (ESF)	103
Æde-hvileboks	104
Elektronisk sofodring	104
Gulvfodring	105
Langkrybbefodring	105
Cafeteriastalde	105
5. Farestalden	107
Faring	108
Tegn på faring	108
Faringens forløb	109
Diegivning	110
Mælkeanlæg	111
Mælkenedlægning	112
Antistoffer	113
Arbejdsopgaver i farestalden	114
Klargøring af faresti	114
Indsættelse i faresti	116
Faringsovervågning	116
Faringshjælp	118
Fødselsvægt	120
Råmælk	121
Kuldudjævning	122
Ammesøer	123
Mindsteamme	125
Opsamlingsso	125
Dagligt tilsyn i farestalden	126
Jerntildeling	128
Kastration	128
Hangrise	131
Immunokastration	131
Halekupering	132
Slibning af tænder	134
Klovpleje	135
Fravænning	136
Staldforhold i farestalden	139
Kvadratisk sti (255 cm x 255 cm)	139
Spaltegulv	139
Rektangulær sti (220 cm x 300 cm)	139
Spaltegulv 120 cm	139
Soens nærmiljø	141
Pattegrisesenes nærmiljø	143

6. Smågrisestalden	147	Ekstern smittebeskyttelse	229
Indsættelse i smågrisestalden	148	Forrummet	229
Arbejdsopgaver i smågrisestalden	150	Forrummet skal være udstyret med:	231
Sortering	150	Regler for besøg	231
Dagligt tilsyn	150	Kontrol med gnavere	232
Staldforhold i smågrisestalden	152	Zoonoser	232
Temperatur i smågrisestalden	152	Indkøb af avlsdyr og smågrise	232
7. Slagtegrisestalden	157	Karantænestald	232
Indsættelse	158	SPF-systemet	234
Arbejdsopgaver	158	Udvidet Sundhedskontrol – USK	235
Udvejning af slagtegrise	159	Behandling	237
Mærkning af slagtegrise	160	Injektion	237
Egnethed til transport	160	Kanylefri injektion	238
Drivning af slagtegrise	162	Injektionsskader	238
Udlevering af slagtegrise	163	Kanyler	241
Forhold i slagtegrisestalden	164	Smertelindring	243
Gulvtype	164	Smertelindring har flere fordele:	243
Temperatur	166	Antibiotika	243
Krav til areal og lys	166	Opbevaring af lægemidler	244
Transport	166	Registrering af medicinforbrug	246
8. Fodring	169	Antibiotikaresistens	249
Ædeadfærd og appetitregulering	170	MRSA	250
Energi	170	Aflivning af grise	251
Energibehov	171	Afhentning af døde grise	252
Kemisk indhold i foderet	174	11. Udendørs griseproduktion	255
Kulhydrat	174	Staldforhold i udendørs griseproduktion	256
Fedt	175	Arealer til produktion	256
Protein	175	Hegn	259
Vand	176	Løbefolde	261
Fodring af polte	177	Drægtighedshytter	261
Fodring af drægtige søer	178	Førefolde	262
Fodring af diegivende søer	180	Slagtegrisestald	264
Fodring af pattegrise	183	Sølehul og skygge	266
Fodring af smågrise	186	Teknisk udstyr	268
Fodring af slagtegrise	189	Arbejdsopgaver	269
Fodertyper	192	Rekruttering af avlsdyr	269
Hjemmeblandet eller indkøbt foder	193	Løbning i udendørs systemer	270
Tør- eller vådfoder	194	Drægtighedskontrol i udendørs systemer	271
Formalingsgrad	194	Faring i udendørs systemer	271
Mavesår	194	Fravæning i udendørs systemer	272
9. Griseavl	199	Halmtildeling	273
Racer	201	Ringning	273
Avlsstrukturen i DanBred	201	Øremærkning	274
Afprøvning af avlsdyr	202	Behandling	274
Avlsmål i griseproduktionen	204	Arbejds miljø på friland	275
Indeks	207	Skadedyrsbekæmpelse	276
ID-nummer	207	Fodring	276
Genomisk selektion	208	Vanding	279
10. Sundhed	211	Arbejdsforbrug	279
Den sunde gris	212	Etablering	281
Den syge gris	213	12. Økonomi og nøgletal	283
Immunitet	216	Tilrettelæggelse af arbejdet	284
Immunisering	218	Uge-/dagsplaner	284
Vaccine og serum	218	Ugemanagement og motivationstavler	285
Staldklima	219	Arbejdsbeskrivelser	286
Sygestier	221	Styringsværktøjer	287
Smittespredning	223	Registreringer	287
Intern smittebeskyttelse	225	Udvikling i nøgletal	293
Danske smittebeskyttelsesregler	226	Økonomi	295
Rengøring	226	Ordforklaring	301
Desinfektion	228	Dansk/engelsk ordliste	305
Udtørring	228	Stikord	308